

Ο ξένος και εμείς: Ψυχικές αντιδράσεις, κατανόηση και αντιμετώπιση

Η Ιστορία του ανθρώπου είναι ιστορία της μετανάστευσης, και του ξεριζωμού. Τα γονίδια του πρώτου homo sapiens ξεκίνησαν από την Αφρική. Ο άνθρωπος ως κοινωνικό ον χρειάζεται την ομάδα και συγχρόνως την φοβάται. Ο άνθρωπος μετά τη γέννα του συνεχίζει να αναπτύσσεται ψυχο-σωματικά. Καθρεπτίζεται στα μάτια της μητέρας και πλάθει τον δικό του **Εαυτό-Εγώ**, ώστε να αρχίσει η ατομικοποίηση του. Αναπτύσσοντας την ικανότητα της βάδισης και του λόγου σταδιακά κοινωνικοποιείται και αποκτά **Κοινωνικό Εγώ**.

Αυτή η διαδικασία συνεχίζεται μέχρι την ωρίμανση του ατόμου, αλλά μπορεί και να ανατραπεί από βίαια και τραυματικά γεγονότα. Σημαντικές απώλειες καθορίζουν την εύθραυστη αλληλεξάρτηση κοινωνικού Εγώ με το ατομικό Εγώ. Οι απώλειες φίλων, συγγενών αλλά και της εστίας, του τόπου, του οικείου κοινωνικού και εσωτερικού χώρου τραυματίζουν το άτομο. Η νοσταλγία και αισθήματα απώλειας συνοδεύουν τον εκούσιο μετανάστη, πόσο μάλλον τον πρόσφυγα. Η απώλεια του οικείου περιβάλλοντος είναι τραυματική προκαλεί θυμό, θλίψη, οργή, επιθετικότητα. Οι πολλαπλές μαινώσεις οδηγούν στην από-κοινωνικοποίηση, στο περιθώριο και τέλος στην εξέγερση και την επιθετικότητα.

Ο Bohleber αναφέρει την εισαγωγή του αφιερώματος για την μετανάστευση το προσφυγικό της PSYCHE 2016 και τον όρο **«υβριδική κουλτούρα ή υβριδική ταυτότητα»**. Η συνεύρεση με ανθρώπους διαφορετικού πολιτισμού προκαλεί συχνά αποσταθεροποίηση της ταυτότητας του ατόμου, όπως και μια επιθετική αντιπαράθεση με την διαφορετικότητα. R.Kennedy, 2016, ανέπτυξε την ολοκληρωμένη έννοια ενός ψυχικού «Zuhauses» (γερμανικά σημαίνει στο σπίτι) ως μια οργανωμένη στον καθένα μας ψυχική δομή. Η βάση του συναισθήματος του Οικείου έχει ως κέλυφος το πραγματικό σπίτι και τον τόπο που μας εμπεριέχει.

Ο ρόλος της αίσθησης ενός σταθερού **«εν οίκο»** (Zuhause) είναι βασικός για την ολοκλήρωση της ταυτότητας και της αυτονόμησης ίσως και γι' αυτό ο χωρισμός των γονέων ή ο ξεριζωμός στην εφηβεία είναι τόσο τραυματικός. Όταν το άτομο κατορθώσει να αποκτήσει εναλλακτική πατρίδα και να ενσωματωθεί τότε αναπτύσσει κοσμοπολίτικο τρόπο διαβίωσης. Η καθημερινότητα και η εργασία δομεί και σταθεροποιεί το αίσθημα αυτό. Όταν υποφέρουμε νοσταλγώντας την πατρίδα, τον τόπο προέλευσης αναζητούμε όχι μόνο τον χαμένο τόπο, τις χαμένες σχέσεις και εμπειρίες ως παιδιά ή ενήλικες, αλλά νοσταλγούμε και κάτι άλλο, που έχει εδώ και καιρό χαθεί για όλους μας, την θαλπωρή της μητρικής αγκαλιάς. Ο ξένος συμβολικά μπορεί να γίνει αντιληπτός από τους ντόπιους ως εν δυνάμει απειλή απώλειας ενός επισφαλούς συναισθήματος **«εν οίκο»** ή ως εν δυνάμει δυνατότητα αλλαγής. Η συνάντηση με τον ξένο αναπτύσσει μια δυναμική μεταξύ της ανεκτικότητας και της μη-ανεκτικότητας της διαφοράς .